สถานีวิจัยลำตะคอง

แหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ เปิดประตูสู่งานวิจัยเกษตรถิ่นอีสาน

บทสัมภาษณ์

นายมนตรี แก้วดวง

ผู้อำนวยการสถานีวิจัยลำตะคอง วว.

ศิระ ศิลานนท์ และสลิลดา พัฒนศิริ
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
35 หมู่ที่ 3 เทคโนธานี ตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

หากนั่งรถชมวิวข้างทางไปตามถนนมิตรภาพเส้นทางสู่จังหวัดนครราชสีมา ช่วงบริเวณ กม.184-187 ก่อนถึงเขื่อนลำตะคอง เราจะสะดุดตากับอาคารเรือนกระจกทรงทันสมัยแปลกตาอยู่สองหลัง ตั้งเด่นอยู่กลางทุ่งแปลงเกษตร นั่นคือ ถึงแล้ว! สวนพฤกษศาสตร์แห่งใหม่ของประเทศ ซึ่งตั้งอยู่ภายในเขตพื้นที่สถานีวิจัยลำตะคอง ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ที่วันนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วว. ได้รับโอกาสเข้าสัมภาษณ์นายมนตรี แก้วดวง ผู้อำนวยการสถานีฯ ที่จะพาเราทำความรู้จักกับสถานีวิจัยลำตะคอง สาขาของ วว. ณ เมืองโคราชแห่งนี้กัน

การก่อตั้งสถานีวิจัยลำตะคอง

เดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 มา วว. ได้ขอใช้พื้นที่บริเวณตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จากกรมธนารักษ์ จำนวน 200 ไร่ เพื่อใช้ดำเนินงานวิจัยทางด้านพืช แปลงทดลองทางด้านการเกษตร ถือได้ว่าเป็นยุคแรกของการบุกเบิกและพัฒนาพื้นที่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 วว. ขยายการใช้ประโยชน์พื้นที่เพิ่มรวม 740 ไร่ สำหรับปลูกป่าเศรษฐกิจในโครงการอีสานเขียว และดำเนินงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง พลิกพื้นที่ดินความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ พัฒนาเป็นพื้นที่ปลูกป่าไม้โตเร็ว จน วว. ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งสถานีวิจัยลำตะคอง ขึ้นอย่างเป็นทางการ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2541 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เป็นพื้นที่สำหรับดำเนินการวิจัยทางด้านการเกษตร 2) เป็นพื้นที่สำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนและสังคม

ภารกิจและเป้าหมายของสถานีฯ มุ่งวิจัย พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร ควบคู่ไปกับการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านงานวิจัย แปลงสาธิตการเกษตร แหล่งเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ เทคโนโลยีการเกษตร การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและแมลง ต้นแบบการเรียนรู้ของชุมชน ให้นักศึกษา ประชาชน และเกษตรกรได้เข้ามาศึกษา เรียนรู้การใช้ทรัพยากรทางด้านชีวภาพอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการฝึกอบรม ฝึกงาน ฝึกอาชีพให้ชุมชน ยกระดับสร้างมูลค่าจากวัตถุดิบทางการเกษตร ยกระดับการผลิตของเกษตรกรให้มีคุณภาพ ลดต้นทุนให้ขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น และเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และยกคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

แรกเริ่มดำเนินการสถานีฯ จะเป็นทีมนักวิจัยจาก วว. ส่วนกลาง เดินทางมาปฏิบัติงานและทำแปลงทดลองด้านเกษตร จากนั้นในปี พ.ศ. 2547 วว. ได้เปิดรับตำแหน่งนักวิจัย ผมจึงได้รับโอกาสและเป็นนักวิจัยคนแรกที่เริ่มมาประจำอยู่ที่สถานีฯ จนปัจจุบันเรามีนักวิจัยประจำอยู่ประมาณ 6 คน เป็นนักวิจัยสาขาด้านพืช ดูแลทางด้านการเพาะปลูก การศึกษาดิน ปุ๋ย และการใช้ประโยชน์ นักวิจัยสาขากีฏวิทยา ที่จะศึกษาการใช้ประโยชน์จากแมลงทางด้านการเกษตร วิธีการขยายพันธุ์แมลงที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ อีกทั้งยังมีพนักงานและลูกจ้างฝ่ายสนับสนุน ลูกจ้างเหมาเป็นแรงงานคนในพื้นที่อีกร่วม 50 คน เพื่อดูแลจัดการสถานีฯ และความเรียบร้อยในส่วนพื้นที่ต่างๆ

สถานีวิจัยลำตะคอง มีอะไรบ้าง

สถานีวิจัยลำตะคองมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ ระบบสาธารณูโภค ได้แก่ ถนนรอบพื้นที่สถานี ระบบไฟฟ้า บ่อเก็บน้ำ เครื่องจักรกลการเกษตร เครื่องมือและอุปกรณ์ครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์เพื่อรองรับการวิจัย อาคารวิจัย อาคารเรือนกระจก สำหรับการจัดแสดงพันธุ์พืชและแมลง นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่แปลงรวบรวมพันธุ์พืช เช่น สวนสมุนไพร ที่รวบรวมสมุนไพรสายพันธุ์ต่างๆ และแปลงรวบรวมพันธุ์พืชพื้นบ้านอื่นๆ เช่น ผักหวานป่า ไผ่หวาน มะเม่า มะขามป้อม เป็นต้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เรามีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถานีฯให้เป็นพื้นที่สำหรับงานวิจัย งานถ่ายทอดเทคโนโลยี และงานบริการประชาชน ซึ่งในปัจจุบันมีศูนย์วิจัยของ วว. หลายส่วนมาปฏิบัติภารกิจที่สถานีฯ เช่น ด้านการเกษตร มีศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์ (ศนก.) เอง สร้างอาคารวิจัยและห้องปฏิบัติการด้านต่างๆ เช่น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การวิจัยเมล็ดพันธุ์ ธนาคารรวบรวมเมล็ดพันธุ์พืชชุมชน ซึ่งเป็นห้องเย็นที่มีศักยภาพเก็บรักษาตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ได้ประมาณ 20,000 ตัวอย่าง ที่ได้จากการสำรวจเพื่อการอนุรักษ์ และนำมาใช้สำหรับการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชในอนาคต

นอกเหนือจากส่วนงานด้านการเกษตร ยังมีศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมวัสดุ (ศนว.) มาตั้งอาคารศูนย์ถ่ายทอดเทคโน-

> **“เรามีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถานีฯ ให้เป็นพื้นที่สำหรับงานวิจัย งานถ่ายทอดเทคโนโลยี และงานบริการประชาชน”**

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานชีวมวลจากขยะ และ Plasma Technology
โดย ศูนย์เชี่ยวชาญพลังงานสะอาดและสิ่งแวดล้อม (ศนพ.)

โลยีสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ เป้าหมายคือเป็นอาคารวิจัยสำหรับพัฒนาวัตถุดิบทางด้านการเกษตร เช่น การนำยางพารา วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรมาสร้างมูลค่าและใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

ยังมีอาคารศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานชีวมวลจากขยะ และ Plasma Technology โดย ศูนย์เชี่ยวชาญพลังงานสะอาดและสิ่งแวดล้อม (ศนพ.) ที่จะเน้นการวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตพลังงานสะอาดหรือพลังงานทดแทน ที่สามารถรองรับการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ภายในสถานีได้ทั้งหมดในอนาคตอันใกล้ รวมถึงขยะของเหลือทิ้งภายในสถานีฯเศษวัสดุต่างๆหรือพืชบางชนิดสามารถนำไปเป็นวัตถุดิบของแหล่งผลิตพลังงานได้ด้วย

และในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่ศูนย์ทดสอบมาตรฐานระบบขนส่งทางราง (ศทร.) จะจัดตั้งศูนย์ทดสอบระบบราง เพื่อขยายพื้นที่ในการให้บริการทดสอบ

ดังนั้นสถานีฯ จึงสามารถช่วยสนับสนุนงานวิจัยด้านต่างๆ และถือเป็นสาขาย่อยของ วว. ที่ไม่ได้มีเฉพาะงานวิจัยทางด้านการเกษตรเท่านั้น และถ้ามองในแง่นโยบายระบบเศรษฐกิจ BCG Model ภารกิจสถานีฯ ครอบคลุมครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านระบบเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio economy) เรามีพันธุ์พืชซึ่งเป็นทรัพยากรชีวภาพ ด้านระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) จะเชื่อมโยงระหว่างด้านพลังงานและนวัตกรรมวัสดุ วัสดุเหลือทิ้งทางด้านเกษตรนำไปทำปุ๋ย ทางด้านพลังงานนำมาผลิตกระแสไฟฟ้า ทางด้านนวัตกรรมวัสดุนำไปขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และยังเป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ให้สังคมและชุมชนได้ร่วมมือกันใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ตัวอย่างผลงานความสำเร็จของสถานีฯ

งานวิจัยเด่นทางด้านการเกษตร เราทำการศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืชหลายชนิด โดยเฉพาะพืชผักพื้นบ้าน เราจะพิจารณาพืชที่มีศักยภาพ มาศึกษาวิจัยในเรื่องการผลิต การจัดการให้ได้ผลผลิตที่ดี ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเป็นการค้าให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเราต้องวิเคราะห์แนวโน้มทางด้านการตลาดด้วย เพื่อผลักดันให้สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ได้ เช่น

- มะขามเปรี้ยวยักษ์ เริ่มจากเรารวบรวมสายพันธุ์มะขามมาทดลองที่สถานีฯ ศึกษาหาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ พบว่ามะขามเปรี้ยวยักษ์เป็นพืชทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ภาคอีสาน เนื่องจากเป็นพืชทนแล้งเหมาะสมที่จะปลูกในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำน้อย จึงส่งเสริมให้กับชาวบ้านและเกษตรกรขยายพันธุ์ในพื้นที่ภาคอีสาน รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีการ

แปรรูปมะขามแช่อิ่มจาก วว. ทำให้ได้มะขามที่มีสีเหลืองสวย ไม่เป็นสีน้ำตาล รสชาติดี ช่วยสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชาวบ้าน ปัจจุบันมะขามเปรี้ยวยักษ์กลายเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งในภาคอีสาน ซึ่งจำหน่ายทั้งแบบฝักสด กิโลกรัมละ 8-10 บาท และแปรรูปเป็นมะขามแช่อิ่ม ได้กิโลกรัมละ 100-120 บาท ส่วนมะขามฝักขนาดเล็กที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวจะนำมาแปรรูปเป็นมะขามเปียก หรือนำไปเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์อื่น เช่น การผลิตเครื่องสำอาง สครับขัดหน้า และครีมทาหน้า

• ผักหวานป่า ซึ่งเดิมมีข้อจำกัดคือ เจริญเติบโตช้า ต้นตายได้ง่าย เราจึงได้ศึกษาวิจัยจุดด้อยในการปลูก พบว่าการปลูกผักหวานป่าต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโต และไม่จำเป็นต้องเผาต้นเดิมเพื่อหวังแตกยอดอย่างวิถีชาวบ้านในอดีต ซึ่งเป็นการทำลายต้นไม้และลดจำนวนประชากรต้นที่อยู่ในป่าเข้าไปอีก แค่เพียงต้องตัดแต่งกิ่งให้แตกยอดก็จะได้ผลผลิตมากขึ้น ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ต้องทำให้เห็น เพราะเกษตรกรสมัยก่อนมีความเชื่อว่าการตัดแต่งกิ่งจะทำให้ต้นไม้ตาย แต่เมื่อปลูกสาธิตให้ดูว่าการแต่งกิ่งกลับจะกระตุ้นให้มีการแตกยอดได้ดีขึ้น และไม่จำเป็นต้องปล่อยให้ต้นสูงมากนักจะอันตรายในการปีนขึ้นไปและยังเสียเวลาในการเก็บเกี่ยว จึงเป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีเทคนิคและวิธีการในการเพิ่มผลผลิต ถ่ายทอดให้กับเกษตรกรอย่างเห็นผลจริง และทำให้เราสามารถปลูกพืชผักพื้นบ้านที่เคยต้องเก็บในป่าได้แล้ว โดยไม่ต้องไปบุกรุกป่าและไม่ต้องเผาป่าอีกต่อไป นอกจากนั้นยังได้ศึกษาการขยายพันธุ์กิ่งตอนผักหวานป่าด้วยการจัดการที่เหมาะสมให้สามารถปลูกได้มากขึ้น ปัจจุบันเกษตรกรสามารถขยายพันธุ์กิ่งตอนได้สำเร็จและจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าเดิม ปัจจุบันมีการศึกษาการแปรรูปผักหวานป่าเป็นชาเพื่อเพิ่มมูลค่าขึ้นอีกด้วย

• ดอกชมจันทร์ ก่อนหน้าที่เราจะศึกษาวิจัย พืชชนิดนี้ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก แต่มีบางพื้นที่ที่มีการนำมารับประทานและเห็นว่าน่าจะเป็นพืชที่ส่งเสริมทางการค้าได้ เราจึงได้ศึกษาจนได้วิธีการปลูก วิธีการขยายพันธุ์ที่เหมาะสม และเริ่มประชาสัมพันธ์ในช่องทางของสื่อต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ รายการทีวี จนชมจันทร์เป็นที่รู้จักของเกษตรกรและผู้บริโภค เราทำวิจัยให้เมล็ดพันธุ์มีราคาต่ำลงได้จาก 30 บาท เหลือเมล็ดละ 1 บาท เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูก กันได้อย่างแพร่หลาย จึงถือว่า วว. ประสบความสำเร็จในแง่ของการพัฒนาให้พืชพื้นบ้านกลายเป็นพืชเศรษฐกิจ

• ผักกูด ซึ่งแต่เดิมมีแหล่งปลูกอยู่บ้างแต่ไม่แพร่หลาย คนทั่วไปจะเข้าใจว่า ต้องปลูกในพื้นที่มีความชื้นสูงและแหล่งที่มีน้ำฝนมาก แต่จากการนำมาศึกษาวิจัยพบว่า ถ้าจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องแสงและจัดการแหล่งน้ำได้ดี ก็สามารถ

ปลูกได้ทุกพื้นที่ แม้แต่ในสถานีฯ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความชื้นต่ำ ซึ่งปีที่ผ่านมามีเกษตรกรสนใจปลูกผักกูดและได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก วว. ไปทดลองปลูกตามคำแนะนำ พบว่าภายในระยะเวลา 6-7 เดือน ต้นผักกูดโตและสามารถเก็บจำหน่ายได้ในราคาที่ดีมาก ประมาณกิโลกรัมละ 60-80 บาท พ่อค้าแม่ค้าที่มารับซื้อจากสวนยังสามารถนำไปส่งในร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษได้อีกด้วย เนื่องจากแปลงปลูกผักกูดจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมี และยังมีโรคแมลงน้อย จึงเหมาะที่จะปลูกเป็นพืชปลอดสารพิษซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการในปัจจุบัน นอกจากนี้ วว. ยังแนะนำแปรรูปเป็นยำผักกูดพร้อมรับประทาน มีเครื่องเคียง และน้ำยำ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรยิ่งขึ้น ทั้งยังผลักดันให้เกษตรกรได้รับการรับรองแปลงปลูกแบบ GAP ของกรมวิชาการเกษตร และต่อยอดไปเป็นแปลงผลิตแบบอินทรีย์ จึงเป็นการยกระดับผลผลิตที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า และยังสามารถจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าในราคาที่สูงขึ้นได้ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มมูลค่าในแง่ของมาตรฐานการผลิต

นอกจากนั้นยังมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรที่ให้ความรู้เชิงวิชาการเรื่องกระบวนการผลิตและการหมักปุ๋ยที่ถูกต้อง โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ให้มากที่สุดด้วยสัดส่วนที่เหมาะสม การเข้าไปช่วยปรับสูตร พัฒนา และส่งวิเคราะห์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีเกษตรกรหลายรายที่ผลิตในเชิงการค้า ถือเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแง่ของการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ วว. มี

สำหรับงานวิจัยทางด้านแมลง เรามองถึงการใช้ประโยชน์เป็นหลัก เช่น เรามีการวิจัยศึกษาเรื่องการใช้แมลงไปช่วยในการผสมเกสรกาแฟในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ด้วยแมลงชันโรง ซึ่งเป็นกลุ่มผึ้งชนิดหนึ่งแต่ขนาดเล็กกว่าและไม่มีเหล็กใน ตัวชันโรงจะช่วยในการเก็บน้ำผึ้งจากดอกกาแฟและผสมเกสร ทำให้กาแฟมีการติดผลผลิตที่ดีขึ้น น้ำผึ้งจากชันโรงจะมีรสชาติที่แตกต่างกันออกไปตามน้ำหวานจากกาแฟและพืชบริเวณใกล้เคียงแต่ละพื้นที่ จึงเป็นเอกลักษณ์ของน้ำผึ้งจากชันโรง

นอกจากนั้นเรายังส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจเพาะเลี้ยงแมลง เช่น จิ้งหรีด เรามีการอบรมการเพาะเลี้ยงในลักษณะฟาร์มมาตรฐานให้มีคุณภาพ มีสารพิษตกค้างน้อยที่สุด ปัจจุบันเราส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง สามารถผลิตจิ้งหรีดในระบบฟาร์มมาตรฐาน รวมทั้งต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ผงจิ้งหรีดซึ่งเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เบเกอรี เช่น คุกกี้ แครกเกอร์ และขนมปัง โดยจำหน่ายภายในประเทศ ส่งออกไปยังประเทศจีน และยังนำไปแสดงในงานแสดงสินค้าสินค้าที่ประเทศจีน ในส่วนของภาคอีสาน มีเกษตรกรจากหลาย

จังหวัดมาสร้างเครือข่ายร่วมกัน เราส่งเสริมให้ขยายผลผลิตต่อยอด ขยายผลให้มีผลกระทบทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น เนื่องจากผงจิ้งหรีดมีโปรตีนสูง และแมลงยังมีวงจรชีวิตในรอบการผลิตสั้นกว่าพืช จึงสามารถผลิตได้ในปริมาณมากขึ้นและได้โปรตีนที่สูงขึ้นด้วย ถือเป็นแหล่งโปรตีนทางเลือก เป็นแหล่งโปรตีนในอนาคตที่มาทดแทนพืช เพราะพืชอาจมีปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ผลิตได้น้อยลง

ต้องแวะเข้าชมอาคารเรือนกระจก

อาคารเรือนกระจก จัดสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลที่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่ง วว. ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานนามอาคาร และเสด็จพระราชดำเนินมาเป็นประธานเปิด “อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ 1)” และ “อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ 2)” ด้วยพระองค์เอง เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2561

การก่อสร้างอาคารเรือนกระจกมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ กีฏวิทยา การอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และความสัมพันธ์ของแมลงกับการเกษตรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม อีกทั้งจะเป็นแหล่งรวบรวมและจัดแสดงความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืชที่ถูกต้องตามหลักวิชาการสากล เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช การวิจัยต่อยอดบนองค์ความรู้ของเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bio economy) เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านเกษตรและพฤกษศาสตร์แห่งใหม่ของประเทศไทย

สำหรับภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ 1) มีส่วนจัดแสดงพันธุ์พืชที่มีความหลากหลาย ประกอบด้วย 6 โซน ได้แก่ 1) ไม้หายาก 2) ไม้อิงอาศัยและกล้วยไม้ 3) ไม้เขตอบอุ่น ไม้อัลไพน์ ไม้จากยอดดอย 4) ไม้น้ำ 5) ไม้ทะเลทรายและไม้อวบน้ำ 6) พืชวิวัฒนาการต่ำ เพื่อต้องการให้นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปได้เข้ามาเยี่ยมชมพรรณไม้และตระหนักถึงการรักษาพรรณไม้ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์

อาคารเฉลิมพระเกียรติ
เรือนกระจก 1

อาคารเฉลิมพระเกียรติ เรือนกระจก 2

ส่วนอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ 2) ประกอบด้วยการจัดแสดง 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งจัดแสดงวิวัฒนาการของพืช ดำเนินการจัดแสดงรูปแบบวิวัฒนาการของพรรณไม้ในทางอนุกรมวิธานพืชสมัยใหม่ ให้ความรู้ความเข้าใจการใช้ประโยชน์พรรณไม้ของมนุษย์ โดยแบ่งพื้นที่การดำเนินงานตามประเภทการใช้ประโยชน์ของพืช ได้แก่ พืชวิวัฒนาการต่ำ/พืชใบเลี้ยงคู่โบราณ พืชใบเลี้ยงเดี่ยวและใบเลี้ยงคู่ พืชเกียรติประวัติไทย พืชหายากและพืชเฉพาะถิ่น พืชสมุนไพร เครื่องเทศ พืชเครื่องดื่ม ส่วนที่สอง เราเรียกว่า ศูนย์อนุรักษ์แมลงเขตร้อน เป็นพิพิธภัณฑ์ของแมลง มีลักษณะเป็นโดมจัดแสดงทั้งแมลงมีชีวิตที่ปล่อยอิสระ สามารถสัมผัสได้ และแมลงที่อยู่ในกรง แมลงที่ถูกสตาฟฟ์ไว้จัดแสดงเป็นตัวอย่าง ซึ่งทำให้เกิดความตื่นเต้นและดึงดูดใจผู้เข้าชมเป็นอย่างมาก

สำหรับการเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน อาคารเฉลิมพระเกียรติเรือนกระจก ปัจจุบันสถานีฯ เปิดให้เยี่ยมชมเป็นหมู่คณะทั้งหน่วยงานและโรงเรียน ในวันอังคาร พุธ และพฤหัสบดี โดยมีวิทยากรในการรับรองและนำชมให้ความรู้ตามความต้องการของผู้เข้าชม ส่วนนักเรียนและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ทุกวัน โดยคิดค่าบริการคือ เด็กเล็ก 10 บาท เด็กโต 20 บาท ผู้ใหญ่ 40 บาท ส่วนผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี และผู้พิการเข้าฟรี ซึ่งสามารถเข้าชมได้ทั้งอาคารเรือนกระจกในส่วนจัดแสดงพันธุ์พืชและแมลง

จะเห็นว่าค่าบริการเก็บในราคาที่ไม่แพง เพราะต้องการให้ผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดได้มีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมได้ง่าย ให้ประชาชนได้เข้ามาใช้ประโยชน์กับโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐลงทุนและสร้างโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์มากขึ้น ซึ่งรายได้จากการเข้าชมจะนำมาใช้บำรุงรักษาต้นไม้ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ การจัดหลักสูตรอบรม การจัดทริปทั้งแบบจบในหนึ่งวันและแบบค้างคืน กิจกรรมสำหรับครอบครัว ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักให้กับสังคมและชุมชนในเรื่องความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถติดตามรายละเอียดได้ที่ เฟซบุ๊กของสถานีฯ (www.facebook.com/LamtakhongResearch/)

มองไปในอนาคตสถานีฯ จะมุ่งไปในทางใด

ผมอยากให้ประชาชนทั่วไปมองภาพว่าสถานีฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย เปิดกว้างได้ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ เกษตรกร กลุ่มเป้าหมายตามสาขาที่เรามีการวิจัยอยู่ ผมอยากส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่คนมาเที่ยวแล้วได้ความรู้ ได้เห็นพันธุ์ไม้ที่หายากและแมลงที่น่าสนใจ มามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เรามีอยู่ และเนื่องจากสถานีฯ ตั้งอยู่ติดถนนมิตรภาพ จึงอยากผลักดันให้มีร้านค้าจำหน่ายพันธุ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายของ วว. ซึ่งน่าจะเป็นการสร้างโอกาสให้เกษตรกรและผู้ประกอบการได้เข้ามาใช้ประโยชน์ เป็นช่องทางในการสร้างรายได้ ตลอดจนเป็นจุดแวะพัก มีห้องแสดงผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของหน่วยงานภายใน วว. ร้านค้าจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม เพื่อรองรับกลุ่มคนที่มาทัศนศึกษาหรือเข้าพักที่สถานีฯ และประชาชนทั่วไปที่สัญจรผ่านไปมาสนใจและเป็นที่รู้จัก เข้ามาใช้บริการมากขึ้น

> “อยากฝากถึงน้องๆ รุ่นใหม่ให้ทำงานแบบมองในภาพกว้าง พยายามแก้ปัญหาจุดที่เป็นข้อจำกัด อย่านำข้อจำกัดมาเป็นปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้เดินต่อลำบาก”

สิ่งที่อยากฝากไว้

อยากฝากถึงน้องๆ รุ่นใหม่ให้ทำงานแบบมองในภาพกว้าง พยายามแก้ปัญหาจุดที่เป็นข้อจำกัด อย่านำข้อจำกัดมาเป็นปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้เดินต่อลำบาก อยากให้มองว่าเราต้องอยู่เพื่อที่จะแก้ปัญหาไม่ใช่อยู่เพื่อมีปัญหา เมื่อเจอปัญหาแล้วพยายามมองปัญหาว่าเป็นสิ่งที่มาท้าทายให้เราต้องแก้ไข และต้องทำงานเป็นทีมร่วมแรงร่วมใจกัน

และอยากให้สถานีฯ เป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรที่จะช่วยขับเคลื่อนในแง่ของการนำผลงานวิจัยทั้งจากสถานีฯ และศูนย์เชี่ยวชาญต่างๆ มาใช้ประโยชน์และกระจายองค์ความรู้ออกไปอย่างกว้างขวาง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในส่วนภูมิภาคนี้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานบริการต่างๆ ของ วว. ให้บุคคลทั่วไปในจังหวัดและใกล้เคียงได้รับรู้และมาใช้ประโยชน์ยิ่งขึ้น